

כא באלול תשע"ד

16 ספטמבר 2014

תיק מס' 74082

פסק דין

לבין	בעניין שבין
הנתבעים	התובעים
נתבע 1	תובע 1
נתבעת 2	תובע 2

א. רקע עובדתי כללי

עניינו של הסכסוך שבפנינו נוגע למחלוקת סביב השכרת דוכן למכירת ארבעת המינים במתחם בית כנסת מסוים (להלן בית הכנסת) בירושלים ומכירת ארבעת המינים, לקראת חג הסוכות תשע"ד.

נתבע מס' 1, עמד בראש קבוצת רכישה (להלן, הקבוצה) ששכרה מבית הכנסת את הזכות להעמדת דוכנים במתחם בית הכנסת, לקראת החגים במשך 3 שנים (תשע"ד, תשע"ה ותשע"ו).

לאחר חלוקת הדוכנים בין חברי קבוצת הרכישה (שארבעה מהם קבלו 2 דוכנים, אחד במיקום רווחי יותר ואחד במיקום רווחי פחות ואחרים קיבלו דוכן אחד), נותרו ארבעה דוכנים שאינם של 'הקבוצה'. דוכנים אלו הועמדו להשכרה לסוחרים שמחוץ לקבוצה.

כל אחד מן התובעים, ביקש להפעיל דוכן למכירת ארבעת המינים במתחם בית הכנסת, ועל כן פנו אל הנתבע מס' 1, בבקשה לשכור ממנו דוכן. היו 4 דוכנים פנויים, ו-6 מעוניינים. בפגישה שהתקיימה בין כל הצדדים, היתה הגרלה, ושני התובעים זכו באפשרות לשכור דוכנים 11 ו-15 לפי מפת המתחם.

נתבע 1 העדיף להשכיר להם את הדוכן ל-3 שנים, אך הם לא רצו בכך. ועל כן שכר כל אחד דוכן רק לתקופה שלפני סוכות תשע"ד. כל אחד מהם שילם 4,000 ש"ח, כאשר 3,500 ש"ח הוא הסכום המקביל לעלות הדוכנים לחברי קבוצת הרכישה, ו-500 ש"ח נוספים שעל הגדרתם נחלקו בעלי הדין.

לתובעים טענות שונות, הן בעניין המידע שניתן להם בעת הרכישה, שלא תאם את המציאות בשטח, והן ביחס להתנהלות נתבע מס' 1 בעניינים נוספים הקשורים להפעלת המתחם כולו במהלך התקופה, וכפי שיפורט להלן בטענותיהם. שתי טענות עיקריות בהקשר זה הן: בעוד שהופיעו במפת המתחם רק 17 דוכנים, בפועל, הנתבע איפשר לאדם נוסף (להלן "הפולש"), לפתוח דוכן (להלן, דוכן 18) במיקום מרכזי, כך שפעלו 18 דוכנים. בנוסף, מחוץ למתחם ובסמוך לשער

הכניסה למתחם בית הכנסת, הוקמו על ידי בעל דוכן 18 דוכנים נוספים. דבר זה פגע בשוק כולו, ובכלל זה בתובעים.

בנוסף, התובעים רכשו מנתבעת מס' 2 (להלן, החברה), כ-300 יסטים, של ארבעת המינים. לטענת התובעים לא סופקו להם לולבים בהתאם למה שהזמינו. עניין זה גרם להם להפסידים שונים, וכדלהלן.

מבחינה כלכלית, בתחילת הדרך פעל כל אחד מן התובעים בנפרד. בשלב מסויים של הפעלת הדוכנים הם הפכו לשותפים. במהלך הדיון תובע מס' 1 הציג את הדברים בשם שני התובעים, ותובע מס' 2, הוסיף דברים משלו. לטענת התובעים, בסך הכל מכרו ביחד כ-180 סטים.

הצדדים חתמו על הסכם בורות. בפני בית הדין התקיים דיון אחד, והוגשו מסמכים וסיכומים על ידי הצדדים.

ב. טענות התובעים ותביעותיהם

ראשית, התובעים מלינים על כך שהנתבע נתן את הדוכנים הטובים לחברי הקבוצה, והשאיר לאחרים רק דוכנים פחות טובים. אומנם, בעניין זה לא הוגשה תביעה כספית.

עניין מקדמי נוסף הוא שלטענת התובעים יש לחייב את נתבעת 2 בחיוביו של נתבע 1, ואת נתבע 1 בתביעות כנגד נתבעת 2, כיוון שיש להם אינטרסים משותפים. נתבע 1 שותף בנתבעת 2, ונתבעת 2 שמוכרת סחורה בשוק לרוב חברי קבוצת הרכישה, הרוויחה מנושא מכירת הדוכנים.

זוה פירוט התביעות הכספיות:

1. הדוכן הנוסף בתוך המתחם

לטענת התובעים הנתבע נתן ל'פולש' את האפשרות להפעיל דוכן נוסף למכירת ארבעת המינים (דוכן מס' 18), בנקודה מרכזית הסמוכה לכניסה. עניין זה פגע במכירותיהם.

התביעה בשל הפרה זו היא 1,500 ₪ לכל תובע, ובסה"כ 3,000 ₪.

2. הדוכן מחוץ למתחם

לטענת התובעים הפעלת הדוכן מחוץ למתחם פגעה בהם קשות. היקף המכירות של הפולש היה יותר מ-100,000 ₪ (כך על פי דבריו עוד לפני סיום המכירה). אחריותו של הנתבע לנזקים שנגרמו לתובעים בשל אותו דוכן נובעות מכמה שיקולים:

לטענת התובעים הנתבע ידע על אותו דוכן שמופעל שלא כחוק ואילו הם לא ידעו, והיה עליו ליידע את התובעים על כך לפני ששכרו את הדוכנים וגם לפני שהזמינו סחורה. הנתבע גם אפשר לפולש

דריסת רגל נוספת כשדוכן 18 שנזכר לעיל (ויפורט להלן), ניתן לידי של הפולש' ובכך אפשר הנתבע לפולש לגרום את הנזק.

בנוסף, נתבע מס' 1 יכול היה להתאמץ יותר לאכוף את החוק ולמנוע את הפעלת הדוכן החיצוני, והוא לא עשה זאת. להיפך, מדברים שעלו בדין תורה שהתקיים בין נתבע מס' 1 לבין בית הכנסת, בו תבע נתבע מס' 1 את בית הכנסת על כך שסייע לפולש בהפעלת הדוכן מחוץ לבית הכנסת, עולה שהנתבע לא התנגד לאותו דוכן.

בהודעת SMS ששלח נתבע 1 לפולש הוא כתב שצריך להתמקד במכירות ולא במריבות. הודעה זו מבטאת הסכמה להפעלת הדוכן מחוץ למתחם בית הכנסת. בנוסף נתבע מס' 1 שיתף פעולה עם הפולש גם מכח העובדה ששותפו לקבוצת הרכישה, א', הוא זה שמכר את הסחורה לפולש.

התביעה בסעיף זה: "ההכנסות מהדוכנים על גדר בית הכנסת עולים על 100,000 ₪ ולכן לכל הפחות התובעים דורשים פיצוי של 5,800 ₪ בגין כל דוכן אותו רכשו מנתבע 1 - סה"כ 11,600 ₪." (מתוך כתב התביעה)

3. הוספת שולחן ביום האחרון ופגיעה בשוק

לטענת התובעים, נתבע מס' 1, פתח שולחן נוסף שלא כדין ביום האחרון של המכירה, לצד הדוכן שלו. מעשה זה גרר עימות עם הפולש'. הפולש בחר להילחם בדרך של שבירת השוק והפחתה חדה של המחירים. הוא הוריד כבר בתחילת היום את המחיר ל-40 ₪ לסט במקום סביבות ה-100 ₪ לסט שבו התחילו המכירות, וגם אחר כך לא התאוששו המחירים לגמרי. כל המוכרים נאלצו להוריד למחיר זה, ונגרם להם נזק חמור.

התביעה בסעיף זה: "התובעים דורשים פיצוי על סך 1000 ₪ לדוכן, סך הכול 2000 ₪ (ההכנסה הממוצעת ליום האחרון של השוק הינה כ-5000 ₪ מהם נגרעו הכנסות משמעותיות בשל מעשיו)." (מתוך כתב התביעה).

4. השבת התשלום ונזק כתוצאה מהבטחת 'השבחת השוק'

התובעים טוענים שנאמר להם שגובים 500 ₪ מכל בעלי הדוכנים, ובנוסף, שהכסף ישמש לפרסום וכד'. לטענתם, גבו 500 ₪ רק מהדוכנים שאינם מקבוצת הרכישה, והכסף שנגבה לא שימש לפרסום השוק.

סכום התביעה בסעיף זה: "התובעים דורשים החזר מלא על סך 500 ₪, ותובעים 250 ₪ נוספים בשל ההונאה שבוצעה כנגדם ובשל הציפיות שנוצרו בשל הונאה זו. סך סכום התביעה 1500 ₪."

5. אספקת סחורה שלא בהתאם למוסכם

לטענת התובעים הם הזמינו באופן מתוכנן לולבים מזנים מגוונים, על מנת לענות על הצרכים השונים של השוק. 160 מתוך הלולבים אמורים היו להיות לולבים משומרים (דהיינו כאלה שעברו שימור ויש עליהם חומר המשמר את הגוון הירוק שלהם). בפועל, הגיעו רק 80 משומרים ובמקום ה 80 הנוספים התקבלו לולבי ברי, שלטענתם אינם נמכרים כלל בשוק. בכל אופן, בוודאי שהיה

חסר להם מהלולים האיותיים שהיו מושכים את הקונים של סטים יוקרתיים. כאשר ביקשו להחליף במחשני הנתבעת מס' 2 את הסחורה ולקבל סחורה מתאימה נאמר להם בתחילה שיביאו להם. בפועל, על אף הפצרות התובעים מספר רב של פעמים לא סופקה הסחורה המבוקשת.

התביעה הכספית: "כיוון ש80 לולים מהווים יותר מרבע מסחורת הלולים ומכיוון שלא ניתן למכור בצורה סבירה סטים שלמים מבלי היצע לולים, התובעים דורשים פיצוי על סך 1000 ₪ לדוכן, סך הכל 2000 ₪". לטענת התובעים סכום זה יקוּזו מסכום הרכישה הכולל העומד על 14,250 ולא 15,987 וכפי שיפורט להלן.

6. הוצאות משפט

התובעים דורשים השבה של אגרת בית הדין בסך 500 ₪ ובנוסף הוצאות משפט של כ-10 שעות הכנות לתביעה בשווי 1,000 ש"ח. עוד טוען תובע מס' 1 שנתבע 1 ביטל ישיבה שתוכננה לדין תורה יומיים לפני תאריך הישיבה. עניין זה גרם לו הפסד כספי, שכן הוא קבע את תאריכים לעבודה, על פי הלוי המתוכנן. על כך הם תובעים 400 ש"ח לכל תובע.

סך הכל התביעה בשל הוצאות המשפט – 2,300 ₪.

7. היקף חובם של התובעים לנתבעים

התובעים אינם חולקים על העובדה שהזמינו כ-300 סטים של 4 מינים, מסוגים שונים, ומודים אף שלא שילמו בעבורם.

לטענתם, הוסכם לאחר החג על תשלום של 14,250 ₪, ולא 15,983 ₪ כפי טענת הנתבעים.

ג. טענות הנתבעים ותביעתם הנגדית

תשובות הנתבעים ביחס לכל אחת מן התביעות:

1. הדוכן הנוסף בתוך המתחם (דוכן 18)

בעניין זה, מודה התובע שטעה שלא יידע את התובעים, השוכרים את הדוכנים. עם זאת, הוא הסביר שאפשר לפולש להעמיד דוכן באותו מקום מסיבות שלטובת המוכרים כולם.

הרקע לדברים הוא: לפולש קשר לבית הכנסת. והוא הציע לבית הכנסת הצעת מחיר גבוהה יותר עבור שכירת המתחם כולו למכירת ארבעת המינים. אילו הוא היה זוכה – היו כל אחד מבעלי הדוכנים צריכים לשלם יותר עבור כל דוכן. על מנת לשכנע את אותו אדם לוותר על הצעתו שמחירה היה גבוה (ואז המחיר לכל סוחר היה גבוה יותר), הוא הבטיח לו שלא ימחה בו והוא יוכל למכור את מרכולתו במקום שבו ממוקמות מכוניות לממכר שתיה. כך שאומנם ראוי היה להודיע על כך לשוכרים, אך בסך הכל הדבר נעשה לטובת כולם.

כמו כן, לטענת הנתבע החישוב של הנזק לתובעים מופקע, והוא (נתבע מס' 1), שדוכנו היה ליד דוכן 18, היה הניזוק העיקרי.

2. הדוכן מחוץ למתחם

אין לו כל אחריות על הפעילות שמחוץ למתחם, והוא לא הבטיח דבר בעניין זה. הפולש, פעל שלא כדין, ולא ניתן היה למנוע ממנו זאת. במשך הרבה שנים כבר היה פולש קבוע (להלן, העבריין), ומדובר היה באדם עבריין מוכר שכלל לא היה ניתן להתמודד איתו. השנה, העבריין 'מכר' את הזכות למכור בחוץ, לפולש, דבר שנתבע מס' 1 לא היה מודע אליו. אותו אדם הוא מוכר בבית הכנסת, כך שמחד, עקרונית ניתן היה לנסות להיאבק איתו, ומאידך, האינטרס של בית הכנסת למאבק איתו היה פחות. הבעיה היא שבשנה זו הפולש שדרג את הדוכן ביחס למה שנעשה בשנים עברו על ידי הכנסת סככה וחשמל בלילה בסיוע בית הכנסת.

בעניין זה, הנתבע טוען שניסה לפעול כנגד הפולש, וכנגד בית הכנסת, אלא שבחר לעשות כן באופן שלא תזיק לניסיון למכור ארבעה מינים. זאת ועוד, לאחר החגים, תבע את בית הכנסת בדין תורה על כך שפגעו בקבוצת הרכישה בכך שסייעו לפולש. בפועל בדין תורה לא זכו בפיצוי כספי, אך הדין קבע שעל בית הכנסת לפעול שבשנה הבאה לא תהיינה מכירות ברחוב. ואכן בית הכנסת פעל והתקין אדניות על קירות החיצוניים של מתחם בית הכנסת.

בנוסף, הנתבע טוען שתובע מס' 1 ידע על קיומו של הפולש, שכן כך היה גם בשנים עברו, ותובע מס' 1 עבד בשוק (כשכיר) והיה יכול לשתף את חברו תובע מס' 2 במידע הזה.

אשר על כן, לסיכום – גם נתבע מס' 1 נפגע מנוכחותו של הפולש וניסה לצמצם את פעילותו, התובעים ידעו או שהיו צריכים לדעת מקיומו של הפולש, הנתבע מס' 1 לא התרשל בהתייחסותו אליו, ואין להאשימו בהרחבה של הפעילות של הפולש יותר משנים עברו.

3. הוספת שולחן ביום האחרון ופגיעה בשוק

לטענת הנתבע, יש לדחות טענה זו. המקובל בשוק ארבעת המינים הוא להוסיף דוכנים ביום האחרון – ערב חג, משום שאז יש קונים רבים.

הוא אכן הוסיף שולחן קטן לצד הדוכן שלו, והציע אף לתובעים לעשות כן ואף ניסה לסייע להם. העובדה שהפולש נהג בצורה לא הגונה אינה אחריות שלו.

4. השבת התשלום עבור 'השבחת השוק'

לטענת נתבע 1, הוא לא אמר שכולם משלמים על השבחת השוק. כמו כן, גם לא אמר שהכסף ישמש להשבחת השוק בשנה זו, אלא אמר שזה מטרת הכסף באופן כללי. בשנה הראשונה של החוזה מול בית הכנסת היה צורך להשתמש בכסף לתשלום קבוצת הרכישה לבית הכנסת, כיוון שהיה חוסר בגבייה בסך 2,000 ₪. התוכנית היא לעשות שימוש בכסף לצרכי השבחת השוק בשנים הבאות.

5. אספקת סחורה שלא בהתאם למוסכם

תביעה זו מופנית כלפי החברה (נתבעת מס' 2), וכוללת גם את נתבע מס' 1, שהוא שותף בה.

לטענת ב"כ נתבעת מס' 2, הוא הציע לתובע אפשרות לקבל לולבים חלופיים, אומנם משומרים אכן לא היה לו, אך הציע זנים אחרים טובים. לטענתו, הוא לא התחייב למשומרים / לא משומרים, אלא לגיוון בזנים, ואת זה ברור שהיה לו. אלא, שהתובעים סרבו לקחת סחורה חלופית, ורצו דווקא משומרים. אין ספק שהיו לו זנים שונים, שהרי הוא מוכר 40,000 סטים בעונה. הוא מסביר, שמדובר בימים מאוד לחוצים. הנוהג בין הסוחרים במצבים כאלו שקורים לפעמים, שלוקחים זן אחר, ואחר כך מסתדרים בעניין המחיר, כאשר הוא היה נכון להתפשר ולהתגמש, אך התובעים סירבו ורצו דווקא משומרים – דבר שלא היה לו.

על כן, יש לדחות את התביעה על הפסדים, ויש לחייב את התובעים במחיר 80 סטים שעמדו לרשותם. כמו כן, נתבעת מס' 2 זוכר שהוחזרו רק 40 לולבים.

6. הוצאות משפט - דחיית התביעה ותביעה נגדית

הנתבעים דורשים גם הם הוצאות משפט, בשיעור של 2,000 ₪, על פי חישוב של 100 ₪ לשעה כפול כ-20 שעות שהושקעו בטיפול בתביעת התובעים. את בקשת התובעים להוצאות המשפט יש לדחות מכיוון שטענותיהם אינן מוצדקות.

לגבי ביטול הדיון – ביטול דיון כיומיים לפני הדיון, בשל אילוצים שלא מאפשרים השתתפות, הוא דבר סביר ומקובל.

7. היקף חובם של התובעים לנתבעים

לטענת הנתבעים, עלות ההזמנה הוא 15,987 ₪, ולא 14,250 ₪ כפי טענת התובעים. אומנם, גישתם היא להתגמש עם הסוחרים, להפחית עבור בלאי וכד' בדרך של הסכמה, אך משהגענו לדיון, זכותם לקבל את כל התמורה עבור הסחורה שסיפקו כולל הסחורה שהוחזרה שלא כדיון.

8. תביעה שכנגד על פגיעה בשמה הטוב של החברה וריבית פיגורים

לטענת הנתבעים, פעולותיהם של התובעים גרמו לפגיעה בשם הטוב של החברה.

עבור פגיעה זו, דורשת נתבעת מס' 2 סך של 5,000 ₪ על פגיעה בשמה הטוב.

כמו כן, לטענת הנתבעים יש לחייב את התובעים בריבית על העיכוב בתשלום, בשיעור של 241 ₪ נכון ליום הדיון.

ד. נושאי הדיון

1. השפעת הדוכן הנוסף בתוך המתחם על העסקה

2. הדוכנים שעל הגדר (מבחוץ)

3. הוספת שולחן ביום האחרון והפגיעה בשוק

4. התשלום עבור "השבחת השוק"

5. אספקת סחורה (לולבים) שלא בהתאם למוסכם.
6. כפל תביעות
7. זהות הנתבעים ואחריותם המשותפת.
8. פגיעה בשמם הטוב של הנתבעים
9. הוצאות משפט וריבית

ה. הדוכן הנוסף בתוך המתחם

בעניין זה לא היתה מחלוקת שנתבע מס' 1 אכן לא פעל כראוי בכך שלא הודיע לרוכשים על קיומו של דוכן נוסף בתוך המתחם אותו רכשו. לטענת התובעים, נגרם להם נזק משמעותי מקיומו של אותו דוכן, והם זכאים לפיצוי על הפסד הכנסות זה. לטענת הנתבע מס' 1, הוא היה הניזוק העיקרי מן הדוכן הנוסף כיוון שדוכן זה הועמד סמוך לדוכן שלו. לעומת זאת, במבט על השוק כולו, ההפסד לתובעים שולי.

דיון

מן הבחינה ההלכתית, יש לדון מהו היסוד לחיוב בתשלום על אי התאמה זו בין מה שנאמר ערב המכירה לבין המציאות שהיתה בשטח.

בפועל הנתבע "אישר" לפולש להעמיד את דוכן 18, עוד קודם מכירת הדוכן לתובעים. בפעולה זו לא היה כל עוול. העוול שנעשה על ידי הנתבע הוא בכך שלא יידע את התובעים בכך שהמצב שונה ממה שמופיע על המפה. על כן היסוד המחייב אינו נזיקי ופגיעה בזכות של התובעים, אלא בכך שמכר לתובעים מוצר שונה במקצת ממה שהוצג להם. על כן, לסיכום, יש לדון רק מצד מקח טעות ולא מצד חיוב נזקי.

סוגים של מקח טעות

בהלכה מוגדרים כמה סוגים של אי התאמה (בנוסף לעניין מחיר שאינו הוגן – הנקרא בלשון הגמרא אונאה. במצב של אי ההתאמה גדולה הדין הוא ביטול העסקה): מום במקח (פגם), אי התאמה יסודית (חיטים ושעורים), או טעות במידה ובמשקל.

לגבי הפגם שנחשב חמור דיו על מנת לבטל העסקה, נפסק בשולחן ערוך (חושן משפט סימן רלב, ו):

כל שהסכימו עליו בני המדינה שהוא מום שמחזירים בו מקח זה, מחזירין.

וכל שהסכימו עליו שאינו מום, הרי זה אינו מחזיר בו אלא אם פירש, שכל הנושא ונותן סתם, על מנהג המדינה הוא סומך.

במקח טעות, באופן כללי, הדין הוא שלקונה זכות לביטול העסקה, ולהשבת כספו בחזרה, אך אינו זכאי לפיצוי כספי כפי שנפסק בשולחן ערוך (חושן משפט סימן רלב סעי' ד):

אין מחשבין פחת המום, אפילו מכר לו כלי שוה עשרה דינרים ונמצא בו מום המפחיתו מדמיו איסר, מחזיר את הכלי ואינו יכול לומר לו: הילך איסר פחת המום, שהלוקח אומר: בחפץ שלם אני רוצה. וכן אם רוצה הלוקח ליקח פחת המום, הרשות ביד המוכר לומר: או קח אותו כמו שהוא או תקח מעותיך והחזיר לי מקחי.

גם זכות החזרה בשל טענת פגם במקח מוגבלת, והקונה חייב לדרוש את ביטול המקח באופן מידי, עם היוודע לו המום.

במצב של אי התאמה יסודית, לשני הצדדים יש את הזכות לחזור מן המקח (שו"ע חו"מ סימן רלג, א).

ובמצב של טעות במידה ובמשקל, יש זכות חזרה לעולם, והסעד הוא החזרת ההפרש (שולחן ערוך חושן משפט סימן רלב, א):

המוכר לחבירו במדה ובמשקל או במנין, **וטעה בכל שהוא**, חוזר לעולם, שאין אונאה אלא בדמים אבל בחשבון חוזר. כיצד, מכר לו מאה אגוזים בדינר ונמצאו ק"א או צ"ט, נקנה המקח **ומחזיר הטעות ואפילו אחר כמה שנים**.

מצאנו חריג לעיקרון שבטענת פגם במקח, עומדות לפני הקונה שתי אפשרויות – ביטול המקח או קיומו – מצב של פגם קל במקח כפי שפסק הרמ"א (חושן משפט סימן רלג סעי' א):

מכר לו בשר בחזקה שהוא מין איל מסורס, ונמצא שאינו מסורס, המקח קיים ומחזיר לו אונאתו.

מכל האמור, אנו רואים שבטענת מקח טעות, או פגם במקח, ניתן היה לבטל את העסקה כולה, או לכל היותר לקבל פיצוי קל על המום, באופן שיבטא את הפרש המחיר בין שני המצבים, אך לא מצאנו בסיס בדיני מקח טעות אפשרות לקבלת פיצוי ובוודאי שלא פיצוי על אובדן רווחים.

האם יש בנדון דידן דין "מקח טעות" או אונאה, ומה הדין?

מצד אחד, ההבדל בין 17 ל-18 מוכרים במתחם אינו כזה שמשנה את פני התמונה לחלוטין. קשה לטעון שמדובר בהבדל כזה, שהיה מוביל לכך שהאיש מן השורה שרצה לשכור דוכן לא היה שוכר אותו בשום מחיר. ועל כן לכאורה אין מדובר באי התאמה שמבטלת את המקח.

(בנוסף על כך, גם אם יש הפרש במחיר (ועולה שאלת "אונאה"), הפרש זה אינו עילה לביטול, שכן הכלל הוא שאין דיני אונאה בקרקעות, הן במכר (שולחן ערוך חו"מ סי' רכז סעי' כט) והן בשכירות (שם סעי' לב).)

אבל מכיוון שמדובר על שינוי בנתונים מובהקים, נראה שיש מקום לדרישה לביטול העסקה או פיצוי. שכן, טעות בנתונים – דומה לטעות במידה ובמשקל שמהווה טעות גם אם לא מדובר בהפרש ניכר, וראינו לעיל שאף אם הוא פחות מ-1/6 (היקף הטעות לעניין מקח טעות במחיר).

ביסוס לגישה זו ניתן להביא מלשון רש"י בסוגיה בבבא מציעא (דף נו עמוד ב), שם הוא מסביר, שאף בקרקעות שאין דין אונאה, יש דין מקח טעות, כשאין התאמה בין דברים שנאמרו במפורש למצב הקרקע בפועל (הנדון בסוגיה הוא זריעת הקרקע).

חוזר - דמקח טעות הוא, **זהא בהדיא פירש בחזקת כן**, ואינו כן, וכיון שהמקח טעות הוא, אפילו בטיל להו אגב ארעא - חוזר, דנהי דאימעיט קרקעות מדין אונאה - מדין מקח טעות לא אימעיט, שהרי אין זה מכר, דאדעתא דהכי לא זבן.

על פי זה היתה לנתבעים זכות לחזור בהם מהעסקה. (וראו עוד ערוך השולחן חו"מ סימן רית, סעיף ח).

ואמנם הנתבעים טענו שכשראו את המצב רצו לחזור בהם ולבטל את הזמנת הדוכנים, ואם כן היה מקום לדון שכל שכירות הדוכן בטעות יסודה. אולם הם לא עשו כן, משום שכבר הזמינו סחורה והם היו חייבים למכור את הסחורה. במצב כזה – מצד אחד המשך השכירות אינה מהווה מחילה על הפגם. מצד שני, לאחר שהתובעים נהנו מן השימוש בשטח אין זכות לביטול של העסקה. אשר על כן נראה שכאשר אפשר לכמת את הנזק מהטעות בסכום מסוים יש לעשות כן.

לאור כל האמור, יש להחיל את הדין האמור בטעות קלה במקח (איל מסורס), שיש לפצות לפי הפרש המחיר.

יתכן עוד, שנכון יותר להשוות את הדבר למצב בו היה אפשר על פי הלכה לבטל את המקח בגלל המום, אבל הדבר לא התאפשר מסיבה כלשהי עד שמאוחר הדבר. השולחן ערוך בחו"מ סי' רלד סעי' ב-ג וביו"ד סי' קיט סעי' יג מדבר על הקונה בשר לא כשר ולא נודע לו עד אחרי שאכל אותו, וכותב שכאשר מדובר על איסור דאורייתא, המוכר צריך להחזיר את כל דמי הבשר ואילו כאשר מדובר על איסור דרבנן, אינו צריך להחזיר כלום. אחרונים רבים, ובראשם הש"ך יו"ד שם ס"ק כז, שואלים מדוע באיסור דרבנן אין צריך להחזיר לפחות את ההפרש בין מחיר בשר כשר לבשר לא כשר, מכיוון שלא נהנה יותר. נאמרו תירוצים שונים שאינם נוגעים לנידון דידן, אבל מעצם השאלה מוכח שמוכר מקח פגום במחיר של מקח שלם ולא התאפשר להחזיר אותו, הקונה זכאי לפיצוי כספי.

לסיכום, בנדון דידן, גם אם אי אפשר לבטל את המקח מכל וכל, יש לפצות את הקונה ולהשיב את הפער בין הערך של הדוכן כפי שהוצג, לבין ערכו במצב שהתקיים בפועל.

האם יש לפצות על הפסד רווחים, מכח הסכם הבוררות?

למרות שבהסכם הבוררות, מסמיכים הצדדים את בית הדין לחייב גם בנזקי עקיפים ואף במניעת רווח, אנו לא רואים מקום לחייב במקרה זה, מהשיקולים הבאים:

כאשר בא בית הדין לחייב חיובים שלא מעיקר הדין, אלא על פי סמכותו בהסכם הבוררות, יש משקל לשאלת הכוונה. בנדון דידן, לא הוכח שמדובר בהטעיה מכוונת ויתכן מאוד שהדברים נעשו בלא כוונה.

בנוסף, קשה לקבוע עד כמה היקף הפגיעה בתובעים נבע מהדוכן הנוסף שבתוך המתחם וכמה נבע מהמכירה מחוץ למתחם. ועדיין, ברור שיש הפחתה מסוימת, וזו באה לידי ביטוי במחיר הדוכן, אך אין לפצות על הפסד המכירות.

למעשה, אנו קובעים שיש לקבוע מחיר מתאים לדוכן לפי התנאים שהתקיימו בפועל (אך לא חיוב נזיקין). למעשה יש להפחית 500 ₪ ממחיר כל דוכן, בשל העובדה שנתבע מס' 1, אפשר העמדת דוכן נוסף. הסיבה להפחתה במחיר יותר מאשר 1/17 ממחיר הדוכן היא, שבשוק צפוף שאין בו וודאות לרווח, הוספה של כל מתחרה מפחיתה את שווי העסקה יותר מאשר חלקו בשוק.

ו. הדוכן שעל הגדר (מבחוץ)

בית הדין השתכנע שתובע מס' 1, ידע, ובוודאי שהנתבע היה יכול להניח כי הוא ידע, שפועל מחוץ למתחם אדם נוסף שלא כדן. הוא הודה שבשנים עברו הוא שימש כמוכר שכיר בשוק זה. לשאלת נתבע 1 האם ידע על המכירות מחוץ למתחם בית הכנסת בשנים עברו, השיב "אני לא זוכר" (פרוטוקול הדיון עמוד 12). מדובר בתשובה שמעוררת קשיים. יתכן שהוא לא ידע את כל הרקע וההסטוריה של העברייך אבל הוא התרשם מההווי המסחרי של מתחם המכירות, כאשר היה שם דוכן של פולש.

גם אם אינו זוכר, יש לקבוע שנתבע מס' 1, רשאי היה להניח שהתובע יודע זאת שכן נתבע 1 ידע שתובע 1 מכר בעבר בשוק, ועל כן לא היתה לו חובה ליידע את התובע בכך. התובעים שניהם הגיעו כזוג, ועל כן הנתבע גם רשאי היה להניח שהם מיידעים זה את זה במידע הרלוונטי. כמו כן היתה לתובעים האפשרות לשאול שאלות וכן לקרוא את החוזה בין בית הכנסת לקבוצת הרכישה בו רמוז באופן בולט שסביר שיהיה פולש. על אף שלא היתה זו חובה לקרוא את החוזה, האפשרות לקרוא את החוזה מחלישה את טענותיהם שהיה מקח טעות בעניין הפולש. בעניין זה יש להביא את המשנה בכתובות (עה, א) בעניין קונה דבר עם מום שהיה אפשר לגלות אותו:

היו בה מומין ועודה בבית אביה - האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה היו בה מומין הללו, ונסתחפה שדהו, נכנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח טעות, דברי ר"מ; **וחכמים אומרים: במה דברים אמורים - במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי - אינו יכול לטעון. ואם יש מרחץ באותה העיר - אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון, מפני שהוא בודקה בקרובותיו.**

זאת אומרת, שכאשר לא קשה לגלות מום במקח, אי אפשר לבטל את המקח מדין טעות. כל שכן הדבר בעניין הזה כאשר לא מדובר על פגם במקח עצמו (דהיינו, מקום הדוכן עצמו) אלא בעניין חיצוני (דהיינו, תחרות בסביבה). למשל, אם היה נפתח מתחם מתחרה מצליח במיוחד, גם במרחק של קילומטר מבית הכנסת, עלול היה הדבר להשפיע על התובעים יותר מאשר הפולש, ואין זה

מתפקידו של נתבע מס' 1 לספר על כך, אלא זו אחריות הקונה לבדוק בעצמו וכל הדברים האלו הם בכלל הסיכונים של סוחר.¹ אם נתבע מס' 1 נקט בשקר או הטעייה מכוונת, היה על מה לדון בעניין, אבל לא הוכח שעשה כן.

אנו דוחים גם את הטענה כאילו הנתבע סייע או אפשר את פעילות הפולש מחוץ למתחם. כל אדם פועל בסגנונו האישי, ומתוך מה שעלה בדיון נראה שהנתבע פעל כנגד הפולש בדרכים שהתאימו לסגנונו האישי, ובוודאי שאי אפשר לומר שהוא תמך בו כלל. גם אם צעדיו בפועל גרמו או לא מנעו נזק בעניין, אין שום אינדיקציה שנתבע מס' 1 לקח על עצמו אחריות לסילוק הבעיות באופן שהיה אפשר לחייב אותו מדין גרמי.

על כן, לסיכום אנו דוחים את התביעות והטענות בנושא הדוכן של הפולש באזור מתחם בית הכנסת.

ז. הוספת שולחן ביום האחרון ופגיעה בשוק

התובעים לא טענו שלא קיים נוהג להוספת שולחנות ביום האחרון, אלא שנחלקו קצת בעניין היקף התופעה. הם הודו שנתבע מס' 1 עודד אותם ואף ניסה לעזור להם לעשות כן בעצמם. לכן, אין לחייבו מכח הטענה שבהקמת דוכן נוסף גרם להם להפסד כספי (עובדה שלא הוכחה כשלעצמה).

בעניין הנזק שנגרם על ידי תגובת הפולש ומלחמת המחירים שהתפתחה, הפסד הרווחים שנגרם הוא גרמא רחוקה ביותר. וכי אמור היה הנתבע להעלות על דעתו את דרך התגובה שבה נקט ה'פולש', בשל סכסוך קל. גם אחרי שנתבע מס' 1 ראה את התגובה, קשה להאשים אותו בזה שעמד נגד לחציו של אותו פולש. יש לזכור שנתבע מס' 1 הוא זה שנקט בפעולות מול הפולש, כגון לקרוא למשטרה ארבע פעמים, ומבלי לחשוש מתגובותיו של הפולש. קשה אם כן להאשים את נתבע מס' 1 באחריות לתגובת הפולש, כאשר נתבע מס' 1 התנהג בדרך שראה לנכון, בדרך שלצופה מבחוץ גם אינה נראית כחריגה.

על כן, אין להטיל על נתבע 1 כל אחריות להפחתת המחיר התלולה בה נקט הפולש, בשל פעולת נתבע מס' 1.

ח. השבת התשלום ונזק כתוצאה מהבטחת 'השבחת השוק'

בעניין זה מקבל בית הדין את טענת התובעים באופן מלא.

¹ ראו עוד בעניין זה: הרב ד"ר משה בארי, "הטעיה בכדאיות עסקה", משפטי ארץ ג, עמ' 444-426, שהסיק כי רק כאשר למוכר בלבד יש מידע על כדאיות העסקה עליו לפצות את הקונה, אולם, כאשר מדובר במידע גלוי לכל המוכר פטור.

הנתבע מס' 1 לא חלק על הטענה שאמר שמטרת הכסף היא 'השבחת השוק', אך טען שהדברים לא נאמרו כתנאי והתחייבות אלא כמגמה כללית לאורך זמן.

אנו לא מקבלים הסבר זה. כאשר דורשים מאדם תשלום ומסבירים לו את מטרת התשלום – יש לראות בכך התחייבות. במיוחד נכון הדבר כאשר השוכרים שוכרים את הדוכנים לשנה אחת בלבד, ועל כן יש הטעיה בטענה שאומנם נשתמש בכסף להשבחת השוק, אך לא בשנה זו אלא בשנה הבאה.

אולם, בית הדין אינו רואה לנכון לחייב מעבר להחזרת הכסף, שהוא מה שההלכה מחייבת במקרה של אי עמידה בהתחייבות למתן התמורה עבור מוצר או שירות.

לסיכום – הנתבע מס' 1, ישיב לכל אחד מן התובעים סך של 500 ₪ בעילה זו.

ט. אספקת סחורה שלא בהתאם למוסכם

אין חולק שהתובעים הזמינו לולבים משומרים, ואלו לא סופקו להם. הוצעו להם חלופות שהם סירבו לקבל. בין הצדדים מחלוקת האם מדובר ב-80 לולבים (כטענת התובעים), או ב-40 לולבים (כך זכר ב"כ נתבעת מס' 2).

התביעה והתביעה הנגדית, מתייחסות לשני היבטים: א. התמורה עבור אותם 80 לולבים. ב. פיצוי על כך שלא סופקו הלולבים שהוזמנו, דבר שגרם לטענת התובעים נזק. נדון בשניהם:

תמורה עבור הלולבים

טענת התובעים היא שלא סופקה סחורה בהתאם למוסכם. לעומת זאת, לטענת הנתבעים, הציעו להם חלופות טובות (מינים שונים), אך לא היה להם 'משומרים'.

על פי תעודת המשלוח שהוגשה לבית הדין בישיבה (מס' 450), הוזמנו 160 לולבים משומרים. לטענת התובעים סופקו רק 80. הנתבעים טענו – שחסרו רק 40. בעניין זה יש לקבל את הטענה העובדתית של התובעים, וזאת מכמה סיבות: ראשית, משום שהם טוענים 'לא נתחייבתי מעולם לשלם עבור הסחורה עקב החוסר. שנית, הם טוענים טענת וודאי והנתבעים לא טענו דבריהם בצורה חד משמעית. שלישית, יש גם לתת משקל להערכה שהתובעים אמורים לזכור את הפרט הזה ואילו הנתבעים שעסקו במכירות רבות אינם צפויים לזכור באותה רמה.

אין ספק שמבחינה הלכתית זכותם של התובעים לעמוד על דרישתם לסוג מסויים, ולאור חוסר שביעות רצונם אכן הם החזירו את הסחורה. אין בסיס לחייב אותם לקבל סחורה אחרת גם אם הנוהג הוא בדרך כלל לקבל גם סחורה חלופית. שכן בדרך כלל מדובר בויתור על זכות כאשר זה האינטרס של שני הצדדים – גם של הקונה – שתהיה לו סחורה כזו או אחרת. אך אין ספק שזכות המזמין לעמוד על הזמנתו המדויקת.

לכן, לסיכום אין מקום לחייב את התובעים בתמורה ל-80 הלולבים שהחזירו, ועל כן יש להפחית את הסכום הנתבע בסך של 16*80- ₪ - דהיינו ב-1,280 ₪.

פיצוי על כך שלא סופקו די לולבים 'משומרים'

התובעים טענו שלא רק שאין לחייבם בעבור 80 לולבים אלו, אלא שכיוון שלא היו להם לולבים אלו, שהם איכותיים יותר ו'מוכרים' יותר, נפגעו מכירותיהם. לטענתם, כשאין לולבים מתאימים, נפגעת המכירה גם של שאר המינים, כיוון שרבים קונים 'סטים', שלמים, ובהעדר לולב מתאים לא ימכר כל הסט. על כך הם תובעים 1,000 ₪ לכל אחד מהם, ובסה"כ 2,000 ₪.

לטענת הנתבעים כאמור, הם הציעו להם חלופות טובות. ישנם סוגים שונים של לולבים – ואומנם דווקא 'משומרים' לא היו להם, אך ההיצע שכן היה להם – נתן אפשרות לגיוון בסחורה. לטענתם כאמור, הנהוג הוא לקבל סחורה חלופית לטובת כל הצדדים. כמו כן, לטענתם, אומנם יש כאלה המעדיפים משומרים משום המראה הטרי שלהם, אך יש המתנגדים להם משיקולים הלכתיים. על כן, העובדה שלא סיפקו משומרים לא גרמה לתובעים נזק, ואילו היו משכילים לקחת סחורה חלופית – הרי שמכירותיהם כלל לא היו נפגעות. עוד הם טוענים שלא התחייבו לספק את כל הסחורה שהוזמנה, כיון שלא תמיד יש מלאי לכל מי שמבקש משהו ספציפי.

דיון

שאלה ראשונית היא, האם יש להעריך שצמצום המגוון, והעדר 'משומרים', אכן פגע במכירות. גם אם נניח שאכן נגרמה לתובעים הפחתה במכירות, השאלה היא האם יש בסיס הלכתי לפיצוי.

מבחינת הערכת הפגיעה במכירות. התובעים דורשים 1,000 ₪ לכל דוכן. על פי דברי הצדדים במהלך הדיון, המחיר הממוצע לסט הוא כ-100 ₪. דהיינו, 2000 ₪ מייצגים כ-20 סטים (לאור העובדה שכל ההוצאות כבר בוצעו לפני המכירה, ההכנסה מכל סט היא מחירו המלא). סה"כ התובעים מכרו כ-180 סטים. דהיינו, לטענתם הגיוון של עוד משומרים, היה מעלה את מכירותיהם בכ-11 אחוזים.

אמנם, לפחות בתחילת הדרך – היו להם די לולבים משומרים (80 שכן הגיעו), אך אפשר לקבל את הטענה שלאחר יום יומיים, כבר חסרו לולבים משומרים. הטענה לעליה של 11 אחוז בסך המכירות אילו היה להם גיוון רב יותר, נראית סבירה בהחלט. אמנם עולה השאלה האם דווקא גיוון ב'משומרים' היה מאפשר הגדלת המכירות או גם קבלת זן אחר.

כאשר אנו באים לחייב את הנתבעים על מניעת רווח, צריך לבחון את המצב מבחינה אובייקטיבית ועל פי הנהוג, ולא מנקודת מבטם הסובייקטיבית של התובעים. התובעים הזמינו 300 סטים, ומתוכם 160 לולבים משומרים (כמחצית). בפועל קבלו 80 משומרים (כרבע), ו-80 אחרים ממין שונה. דהיינו, השאלה הנשאלת היא האם המצב התקין הוא שלסוחר יש כמחצית מן הלולבים כלולבים 'משומרים', או שגם רבע מן הלולבים 'משומרים', הוא מצב סביר. על מנת לטעון שיש לחייב את הנתבעים על הפסדים שלהם, יש לטעון באופן מבוסס שלמכור רק רבע מהלולבים כ'משומרים', הוא מצב שבאופן מסתבר גורר הפסד. אם לא כן, מדובר על העדפה של התובעים, שאומנם מאפשרת להם לבטל את הרכישה, אך אינה מזכה אותם בפיצוי.

למסקנה, לא השתכנענו שהעדר ה'משומרים' גרם הפסד ברור לתובעים. נראה שגם עקשנותם עמדה להם לרועץ.

לכאורה היה צריך לבחון גם האם התובעים יכלו לקנות את אותם לולבים אצל ספק אחר. אלא שהתובעים טענו שהנתבעים דחו אותם בלך ושוב, כך שחשבו שיקבלו מהם לולבים משומרים, ובסוף לא קיבלו. על כן מסתבר גם שלא ניסו להשיג את הלולבים המדוברים במקום אחר.

באופן עקרוני התובעים יכולים היו לטעון, שגם אם 'מניעת רווח' לא מגיעה להם, לפחות יש להשיב להם את עלות האתרוגים, הדסים וקוישיקלך שלא הצליחו למכור עקב מחסור בלולבים, שכן אלו נמכרים כגוף אחד. לדעתנו, שיקול זה רלוונטי לעניין הכרעת הדין בדרך של פשרה, וכדלהלן.

לסיכום, לאור העובדה שלא השתכנענו בכך שהעדר משומרים גרר צמצום המכירות, ויש בסיס לטענה שניתן היה לפטור את הבעיה כנהוג, אין מקום לפיצוי מעיקר הדין.

שיקולי פשרה - לדעת בית הדין, מעיקר הדין אין מקום לפיצוי. עם זאת, ראוי בדרך פשרה להפחית את החיוב שכן יש בסיס לטענה שצמצום המבחר פגע ביכולת המכירה. הדבר בא לידי ביטוי גם בדברי הנתבעים, שאמרו שהנוהג הוא במצב של אי התאמה להתפשר על המחיר. אמנם, הם אמרו זאת ביחס למצב בו מקבלים סחורה חלופית, אך יש להתחשב במחיר כאשר נפגעה היכולת המסחרית. שני שיקולים לצמצום הפשרה הם: הנתבעים פעלו עם התובעים ברוחב לב כאשר סיפקו לתובעים סחורה ללא כל תשלום מראש, ובנוסף יתכן שיש להתייחס להזמנה באופן כוללני, כאשר הדרישה לסיווג ספציפי אינה לעיכובא – כפי שטען ב"כ נתבעת מס' 2, שכך הנוהג בין הסוחרים, או שיש לקבל את הטענה של הנתבעים שאומנם זו היתה הזמנת התובעים – אך אין בהזמנה כזו או אחרת כדי לחייב את הנתבעים לספק את הסחורה המוזמנת וזו מסופקת על פי האפשרויות והמלאי הקיים במחסן.

לדעת אחד הדיינים, יש לזכות באופן חלקי על הסטים שהתובעים לא מכרו, על פי עלותם למוכר. לדעת דין אחר, יש להעמיד את התביעה על הסכום שלדברי התובעים הוסכם בין הצדדים, ובכך תהיה פשרה סבירה.

לפיכך, כיון שהתביעה המלאה עומדת על 15,987 ₪. כאמור, מסכום זה יש להפחית סך של 1,280 ₪. לדעת בית הדין, בדרך של פשרה, נכון להפחית סכום נוסף בשל ההשלכות של אי אספקת סחורה מתאימה וכד'.

למעשה, בית הדין מעמיד את החוב על סכום של 14,250 ₪, הסכום שלטענת התובעים הוסכם עליו קודם הדיון.

י. כפל תביעות ונימוקים נוספים

טענת התובעים היא שהם מכרו כ-180 סטים ושהכניסו כ-18,000 ₪ ברוטו ממכירות. במצב הזה שני התובעים היו מפסידיים ביחד כ-6,000 ₪, למרות עבודה מאומצת של כשבוע. [עלויות דוכנים וסחורה כ-24 א' ₪, 16+4+4].

תובע מס' 1 אמר (לפני שקצת חזר בו) שהצפי היה למכירת 300 סטים במחיר ממוצע של 100 ש"ח לסט, מה שהיה מביא להם הכנסות ברוטו של 30,000 ₪. אז היה הרווח כ-3,000 לדוכן.

למרות זה תבעו התובעים פיצויים (לא כולל על הוצאות משפט) בסך 18,100 ₪. זאת אומרת, הם דורשים פיצוי על זה שלא הגיעו לרווח של 6,000 ש"ח לדוכן. דרישה זו אינה מקובלת על בית דין אף אם עילות התביעה היו מתקבלות.

ההסבר לכך שהתביעה גבוהה מצפי ההכנסות הוא שמרכיבי התביעה סותרים זה את זה, ונדגים את העניין: אם הפגיעה בתחרותיות שנוצרה על ידי שני הדוכנים של הפולש גרמה לכך שלא היה סיכוי לתובעים למכור כמות מספקת של סטים תהיה הסחורה אשר תהיה, הרי שההשפעה של היצע סחורה לקויה היתה קטנה וכן הפיצוי המגיע ממנו. בכיוון ההפוך, אם הסחורה היתה לקויה, אז יתכן שזה מסביר מדוע מכרו כל כך מעט, ואם כן השפעת הפולש היתה פחות ממה שנטען.

כמו כן, יש לציין שהתובעים ייחסו את רוב רובו של הנזק לדוכן שעל הגדר, ובית הדין קבע שגם אם עובדתית התובעים צדקו, משפטית והלכתית אין עילה לחיוב. גם לגבי הליקוי בסחורה, קבענו שאין לחייב מעיקר הדין (ועל כל פנים זהו עניין לחיוב נתבעת מס' 2 ולא נתבע מס' 1, וכדלהלן).

יש להוסיף עוד אפשרות שמצמצמת את ההשפעה של המרכיבים שבגינם תבעו התובעים. יתכן מאוד שהתחרותיות ההולכת וגוברת של שוק ארבעת המינים הירושלמי, כולל ארגון שמכר ארבעת המינים ללא כוונת ריווח, גרמה לכך שהדוכנים לא היו שווים 3,500 ש"ח אלא הרבה פחות מכך. מכיוון שהדבר לא היה ידוע מראש (ועובדה היא שנתבע מס' 1 ועוד כמה אחרים השקיעו מכספם בהנחה שהם כן שווים מחיר זה) אי אפשר לתבוע פיצוי על אונאה. כמו בכל מי שמשקיע במנייה שזמן קצר אחרי הקנייה יורדת בשווייה, וכל שכן לעניין שכירות קרקע שלגביה נאמר "אין אונאה בקרקעות". יתכן שגם מיקום הדוכנים לא היה מספיק טוב, דבר שהתלוננו עליו התובעים אבל בצדק לא תבעו על כך כסף, שכן הם סברו וקיבלו. לסיכום, התובעים אינם זכאים יותר מההפרש בין הצפי שלהם לרווחים לבין הרווחים בפועל, דהיינו, לא יותר מ-6000 ₪ לשניהם בסה"כ, ובנוסף עליהם לשלם את התמורה עבור הסחורה שרכשו.

בגלל כל הסברות האלה ובגלל הכלל של "המוציא מחבירו עליו הראיה" בית דין נקט בזיהירות בקבלו את תביעות התובעים באופן חלקי.

יא. זהות הנתבעים ואחריותם המשותפת

התובעים טענו שהנתבע מס' 1 אחראי לחובות שיושתו על נתבעת מס' 2 גם מעבר לבעלותו היחסי בחברה, בהיותו הנציג שלהם כלפי התובעים. בנוסף, טענו התובעים שנתבעת מס' 2 אחראית

לחייבים שיוטלו על נתבע מס' 1 מכיון שהם שותפים והם מרוויחים מהפעילות העסקית שנוצר במתחם.

בית הדין דוחה את הטענות האלה לחלוטין.

נתבע מס' 1 אינו חייב בחובות נתבעת מס' 2. שכן, נתבע מס' 1 לא היה הנציג הבלעדי של החברה, ומעבר לכך לנציג חברה אין אחריות כספית מיוחדת, לפחות כל עוד החברה קיימת ומתפקדת כגוף עצמאי.

נתבעת מס' 2, אינה חייבת בחובות נתבע מס' 1. נתבעת מס' 2 מוכרת ארבעת מינים באופן כללי בשוק הירושלמי ורק באופן חלקי במתחם בית הכנסת, ולכן אינה אחראית למחדליו ככל שיהיו של נציג קבוצת הרוכשים של הדוכנים, שרק במקרה הינו אחד מתוך ארבעת שותפיו.

מכיוון ששתי התביעות נידונו בפני בית הדין כתביעה אחת (ואין אנו מצטערים על כך), גם פסק הדין האחד יכול ללול את התביעות השונות, אבל ככל שנוגע למהות ולאחריות כספית כל חייב יתחייב בנפרד.

לסיכום יש להפריד בין חיובי שני הנתבעים.

יב. פגיעה בשמם הטוב של הנתבעים

בכמה עניינים מצאנו את התנהלות הנתבעים לא תקינה. כמו כן, איננו יודעים ולא הוכח שהופצו שקרים על הנתבעים, ועל כן אין מקום לפיצוי בעניין זה.

יג. הוצאות משפט וריבית

הנוהג הכללי בבית הדין הוא חלוקה של אגרת בית הדין בין הצדדים בשווה, וכן שכל אחד מן הצדדים נושא בהוצאות המשפטיות שלו, אלא אם כן נמצא שאחד הצדדים פעל בצורה לא הגונה בעצם הגשת התביעה, בסירוב לתשלום או במהלך הדיונים.

בנדון דידן, היו ליקויים בהתנהלות של שני הצדדים. הליקויים בהתנהלות הנתבעים עלו לעיל, ואילו התובעים מצידם דרשו תביעות לא סבירות ועיכבו תשלום תמורה זמן רב, אשר לפחות את חלקו צריך היה להיות ברור להם שהם צריכים לשלם. לא מן הנמנע שאילו התובעים היו חפצים בדבר ומצפים לפיצוי סביר ולא מוגזם, היו מגיעים הצדדים להסדר הדומה להכרעת הדין מחוץ לכותלי בית הדין.

דחיית דיון זמן סביר לפני קיומו, אינה עילה לפיצוי, וההפסד אף לא הוכח באופן מספק.

ביחס לתביעת הנתבעים לפיצוי על העיכוב בתשלום, אין בית הדין נוהג לחייב פיצוי על עיכוב בתשלום, אלא במקרים שמדובר על 'סחיבת' תשלום לזמן ממושך ובאופן ששווי הכסף נשחק באופן ניכר, מה שלא שייך בזמננו ובנידון דידן.

על כן, אגרת בית הדין תתחלק בשווה, ואין כל צו להוצאות נוספות.

יד. סיכום ותחשיב

היקף חוב התובעים לנתבעת מס' 2 הועמד על סכום של 14,250 ₪. על נתבע מס' 1 לשלם לתובעים הסכומים הבאים:

החזר של 500 ₪ עבור כל דוכן מהנתבע מס' 1 – שנגבו בעבור השבחת השוק. ובסה"כ – 1,000 ₪. פיצוי ל 500 ₪ עבור כל דוכן מהנתבע מס' 1 – בשל העובדה שהנתבע מס' 1 אפשר ל'פולש', להעמיד דוכן נוסף בתוך המתחם. ובסה"כ 1,000 ₪.

שני הנתבעים חייבים יחדיו לתובעים מחצית של אגרת בית הדין בסך 250 ₪. התובעים חייבים אם כן ביחד לנתבעת מס' 2 סך של 14,250 ₪. מסכום זה יש להפחית 250 ₪ השתתפות הנתבעים באגרת בית הדין. לאור העבודה שהחברה היא התובעת הנגדית בסכום משמעותי והנתבע שותף גם בה, אנו מטילים את כל הסכום על נתבעת מס' 2, ולא על נתבע מס' 1, וככל שימצאו לנכון, הם יחליטו בעצמם על חלוקה אחרת של הוצאה זו.

טו. החלטה

1. התובעים תובע 1 ותובע 2, ישלמו לנתבעת מס' 2 חברת מ' כל אחד סך של 7,000 ₪ (וביחד 14,000 ₪).
2. נתבע מס' 1, ישלם לכל אחד מן התובעים הנ"ל סך של 1,000 ₪.
3. התשלומים יתבצעו עד לתאריך כו בתשרי תשע"ה, 20 לאוקטובר 2014.
4. פסק הדין ניתן ביום שלישי, כא באלול תשע"ד, 16 לספטמבר 2014.

 הרב דורון אלון

 הרב דניאל מן, אב"ד

 הרב סיני לוי